

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Jose Gurrutxaga Ondartza

*Elgoibar,
Gipuzkoa
(1921-2016)*

Aurkibidea

Biografia

Elgoibarko Ormetxe etxean jaio zen. Gurasoak elgoibartarrak ziren, eta bi seme-alaba izan zituzten. Eskola publikoetan lau urtez eta beste lau marianistekin ikasi zuen. Eibarko "Irasuegui y Maruri" inprimategian lanean hasi eta berehala gerra etorri zen. Aita "Batallón Prieto"rekin joan zen Lekeitiora, eta Jose berarekin joan zen. Bilbon zeudela, amarekin elkartu eta Frantziara egin zuten ihes biek. Hiru urte etxetik kanpo pasatuta, Frantzian eta Katalunian zehar, A Coruña-ko Padron hiriko kontzentrazio esparrutik itzuli zen etxera. Eibarko tresneria banaketa-biltegi bateko bulegotik jubilatu zen. Kirolari amorratua izan da beti. Korrikalari beterano txapelketa askotan hartu du parte Euskal Herrian, Espainian eta Europan zehar. Makina bat errekor hautsi eta domina lortu ditu bere korrikalari ibileran. Juana San Martin elgoibartar ile-apaintzailearekin ezkondu eta hiru seme-alaba izan zituzten.

Zintak

EGB-047

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elortza, Kepa
- **Data:** 2010-02-23
- **Iraupena:** 68 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elexpuru, Juan Martin
- **Transkribatzailea(k):** Elexpuru, Juan Martin

Pasarteak

1. Lanean hasi eta berehala irten zen gerra

- **Erref:** EGB-047/005
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:06:52. **Bukatu:** 00:08:14

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

<p>Eskola amaitutakoan, Eibarren hasi zen lanean inprenta batean; Irasuegui y Maruri izena, baina berehala etorri zen gerra.</p>

Transkripzioa

-Hamalau urtekin Marianistetatik urten eta lanian hasi ziñan?
-Lanian; lanian edo. Nere aitta lelengo armerua zan. Eskopeta eitten zaban lana Eibarren batzuek zertuta, bat einda lanian hasi ziran. Ta denporiak in ba jausi in zan. Orduan nere aitta ba bizimodua bastante gogortzen hasi zan eta bihurtze ipiñi zan. Ta orduan Eibarrera juten zan asko ta Elgoibarren taillarretan bisittia in eta. Eibarren zeukan zer asko inprenta batekin, Irasuegi y Maruri zakan izena. Ta zela konfiantza haundixa zakan han, berba in zion neregatik eta hasi zan lanian han, hasi [nintzan] lanian, ta belaxe gerria.
-Inprentan hasi ziñan?
-Bai, baiña hutsa, porke hasi lanian eta gerria etorri zan. Eta zenbat denpora ibiliko nintzan ba... Hillebete bi? Ta gerria, harrezkero gerria.
-Eibarko, zela esan dozu izena?
-Inprenta? Irasuegi y Maruri

2. Aitarekin frontera

- **Erref:** EGB-047/007
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 00:08:44. **Bukatu:** 00:10:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Gerra heltzeaz zegoela, aitarekin lehenengo Markinara eta gero Lekeitiora joan zen. Aita sozialista zen, eta Batall&ocute;n Prieto n apuntatu zen. Armagilea zenez, egunero joaten zen frontera armak konpontzera. Josek sarri laguntzen zion.</p>

Transkripzioa

-Rekuertuak ez dia onak. Ia gerria ta tropak honutz ia Elgoibarrera sartzeko, ta egun bat lehenao aitta ta ni. Esan zian: "Nerekin etorri bihar zaz" eta "Bai-bai, ni zurekin jungo naiz". Halaxe jun giñan Markinara ta Markinatik Lekeitiora. Ta han ya etxe baten sartu giñan ta. Gu bakarrik ez, Elgoibarko asko.
-Zuek etxian zenbat ziñien, zenbat anae-arreba?
-Ni bakarrik, aittakin. Ta arreba, orduan nobixua zeukan eta, Eibarkua zan eta berakin alde in zaban. Ta ama hamen geratu zan aittittakin.
-Etxeko bi gizonak Lekeitiora.
-Bai. Ta han, orduan aita armerua zela zan ba apuntatu zan "en el Batallón Prieto". Sozialista zan aitta. Ta han apuntatu zan armero ta egunero juten

zan, bueno, juntau zian Eibarko bi ta bera, ta juden zan goizian egunero frentera. Entre Lekeittio aldian ta Ondarrua aldian, hantxe zan frentia. Eta juden zian egunero fusillak edo ametralladorak zela... eskas, aberixia bazauken ba eurak konpontzen zaben. Ta ni askotan, ixa egunero juden nitzan berakin.

3. Amarekin elkartu Bilbon

- **Erref:** EGB-047/009
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:11:05. **Bukatu:** 00:13:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

<p>Aitarekin batera joaten zen frontera. Batailoari jarraitzen zioten. Azkenekoz, Ubidean egon zen. Hasieran pentsatzen zuten zortzi egun barru etxean izango zirela berriz, baina ia hiru urte egin zuen kanpoan. Ama Elgoibartik bidali zuten Bilbo alderantz eta han elkartu zen semearekin.</p>

Transkripzioa

-Nora juden zan batailloia, ni ere aittakin. Eta askotan bisittan frentera ere berakin juden nitzan goizian. Gero buelta. Ta azkenengo bidar zan Ubidea, ia frentia puxkat urrutixao; ta kañoiak [zeuan] lekuan hantxe egoten nitzan aittakin. Bueno, haura batailloiakin ibiltzen [...] baiña ni han geratzen nitzan. Enda halaxen ta, nora juden zan aitta, batailloia, neu're aittattokin juaten nintzan.

-Batailloia ez zan betik egoten Lekeitio inguruan?

-Bai, inguruan beti. Porke eurak euron lan ein ta puxkat erretirau eitten zien ya atzerao, "retaguardia", esaten zan moduan, "la reguardia". Ta halaxe egon nitzan frente askotan; bueno, askotan-askotan ez baiña. Segun zatozen tropak ya ba korrika atzera ta atzeta. Gu urten giñan hamendik asmuan esaten: "Bueno, pronto vendremos, dentro de ocho días ya estamos aquí". Joo! "Ocho días". Hiru urte.

-Hiru urte egon ziñan batailloi hortan?

-Hiru urte ez baiña. Ya izango zan "la retirada de Barcelona". Baiña orduan aittakin ez. Aitta hamen zertu zan... Gero pasau zan, kuartela zauken Bilbon, "Callle General Concha", ta han dabilela, ama hemendik expulsau in zeben.

-Horrek trenbidetik bialdu zittuenak?

-Hori da! Maltzagara. Ta gero ba, klaro, ni ya ama etorri zanian, ya amakin geratu nitzan.

4. Avilesetik Frantziara ihesi

- **Erref:** EGB-047/011
- **Iraupena:** 0:02:43. **Hasi:** 00:13:25. **Bukatu:** 00:16:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Amarekin geratu zen Bilbon bizitzen. Baina frankistak bazetozen, eta Santander aldera (La Cavada) ihes egin zuten lehendabizi; handik Avilesera, eta gero Frantziara barkuz. Portutik Treboux-era, Mediterraneora.

5. Treboux-eko errefuxiatu gunean

- **Erref:** EGB-047/014
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:17:11. **Bukatu:** 00:18:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

<p>Treboux-en, errefuxiatu-lekuan, denak euskaldunak ziren. Ondo egon ziren. Eusko Jaurlaritzaren ardurapean zeuden. Han ikasi zuen odolostea gozoarekin jaten.</p>

Transkripzioa

-Treboux-en zer moduz?
-Ondo eon giñan. Bai. Ondo eon giñan.
-Ze egon ziñen, refugiau asko?
-Bai. Danok euskaldunak giñan, e, danok euskaldunak. Bizkaitarrak asko ere bai. Bizkaitarrak, eta esaten deben moduan, "giputxak".
-Treboux-en etxe haundin baten edo?
-Bai, zera haundixa zan.
-Eta zela organizaitten ziñein jateko ta?
-Hori Gobierno Vasco-k zertuta jun giñan hara.
-Baiña jana ta jatorduak eta zeuek preparaitten zittuen?
-Ez, eurak, eurak. Nik hantxen ikasi naban odolostiak gozuakin jaten.
-Zer?
-Gozuakin, azukriakin. Hantxe ikasi neban jaten hola.
-Treboux-en zenbat denpora?
-Ein gendun hiru hillebete bat edo.

6. Bartzelonatik Frantziara ihesi

- **Erref:** EGB-047/017
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:22:49. **Bukatu:** 00:25:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Bartzelonatik Gironara joan ziren ihesi. Frantziara pasatu ziren gero. Han soldadu frantsesek oso tratu txarra eman zieten. Berak etxera itzuli nahi zuen.

7. Frantziatik Galiziara Irunetik pasatuz

- **Erref:** EGB-047/018
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:25:25. **Bukatu:** 00:27:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Errepresioa](#)

Laburpena:

Irunera etorri ziren lehendabizi. Gero barkuz Galiziara eraman zituzten.

8. Mezara behartuta Padronen

- **Erref:** EGB-047/020
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:27:55. **Bukatu:** 00:30:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Errepresioa](#)

Laburpena:

<p>Portutik Padronera eraman zituzten, kontzentrazio esparrura. 1939ko urtarrila zen. Mezara joatea tortura zen eurentzat, baina mehatxatu egin zituzten eta beharko joan.</p>

9. San Pedro bezperaz etxera, ia hiru urte kanpoan egin eta gero

- **Erref:** EGB-047/021
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:30:00. **Bukatu:** 00:32:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerraostea eta Francoren diktadura](#) » [Gerratik itzulera](#)

Laburpena:

<p>Padrongo errefuxiatuen esparruan luzaro egon zen etxera etortzeko aukera izan zain. Azkenik, ikusi zuen bere izena zerrendan. Etxetik irten eta ia hiru urtera itzuli zen, San Pedro bezperan. Etxean ez zekiten zetorrenik.</p>

10. Guardia zibilen kuartelera

- **Erref:** EGB-047/023
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:32:54. **Bukatu:** 00:34:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerraostea eta Francoren diktadura](#) » [Gerratik itzulera](#)

Laburpena:

<p>Elgoibarrera heldu eta,kuartelera presentatu aurretik, karlista batengana jo zuen eta harekin batera joan zen guardia zibilengana. Tratu ona eman zioten. Luzaroan presentatu izan behar zuen kuartelera.</p>

Transkripzioa

-Ta etorri nintzan ta etxera ta. "Bueno, ahora tengo que ir donde..." Nik neukan lagun bat hemen, foballian-eta ibiltzen giñan kuadrillako kanpeonatuetan eta haren denporan eta. Esan nion, guardia zibillera jun baiño lehenao, honen aittakin, karlistak zian, honen aittakin egon bihar

nitzan, Rafael Etxanizen aitta. Dendia zauken. Jun nitzan eta "hombre, José y tal!". Bueno. "Pues mira, esto y esto y esto". "Tú tranquilo, vamos a ir ahora al cuartel los dos". Joan giñan kuartelera; klaro, harekin zela jun nitzan ba beste tratu bat. Ez, ez, komandante itten zabana, ez zan komandantia baiña itten zabana... Nerekin behintzat. "Bueno, vamos a ver, vamos a tomar informes donde has estao, cómo y tal. Tú tranquilo, no te preocupes de nada que no te pasará nada. Son cosas que hay que tomarte cuentas. Y además tienes que presentarte aquí cada ocho días. Pero tú tranquilo. Nada más". Ta halaxe ba, gero presentau. Ta denporalian egon nitzan; ta gaiñera ezin urten herritik, e!

11. Korrika egitea betidanik gustatu zaio

- **Erref:** EGB-047/027
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:41:00. **Bukatu:** 00:41:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

<p>Beti gustatu izan zaio korrika egitea. Soldadutzara joan zenean, korrikara apuntatu zen. Bera distantzia motzekoa da, baina soldadutzan distantzia luzeetan jardun behar izan zuen.</p>

Transkripzioa

-Zuri noiz etorri xatzun ba korri eiteko ta...

-Ba nik hori beti euki dot. Esango dizut. Ni soldautzara jun giñanian. Bueno, hamen igual in gendun jaixetan, beti izaten da herrixetan pixkat eittia, ta halaxe behin hasi nitzan. Baiña beti gustora, beti gusta (j)ata neri korrika eittia. Foballian ere ibilli naiz pixkat, e. Baiña korrika beti gusta izan [zat]. Eta soldautzara jun giñanian, ba, "zu ze?", ba deportia ez ba, ta. "Ba nik foballa ta korrika". Nik ez naban ezautzen ez balonzestorik eta... Bai, Donostian bai baiña, hamen herrixetan eta balonzestua ta zela...; ez naben ezautzen. Entzun bai, irakurri ta baiña. Ta jun nitzanian soldautzara. Baiña neri beti korrika gustau izan zata motxa edo, ez dakizu?, ez kilometruak.

12. Korrikalaria izateagatik soldadutza ona

- **Erref:** EGB-047/029
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:43:47. **Bukatu:** 00:44:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

<p>Krosak korritzen zituzten. Bera distantzia motzekoa da berez, baina luzean jardun behar izaten zuten. Soldadutza ona pasatu zuen horri esker. Karrerak bukatzen zituen eta horrekin nahikoa zuen.</p>

Transkripzioa

-"Bueno, a correr el cross". Hamar kilometro ta zortzi kilometro ta. Neria ez zan haura baiña soldautzia zan. Halaxe ba, haretzek librau [nauen] asko, guardixak eta horrek gauzak libre. Nik esaten naban, hurrengo datorren lizenzia, klaro, ni kuarentaydosa, hiru urte zian, eta gero kuarentaytres, cuarenta y cuatro, cuarenta y cinco. Handik etorriko dittuk onak eta gero nerekin ahaztuko dittuk eta ni gero hamendik aurrera horrek etortzen dianian "a picar". Hor ez zaon besterik. Baiña suertia euki naban. Bukatzen naban bai, lagundu ekipuari itten naban. Porke neri luzia ez jata /etxata/ gustau ezer ere.

13. Distantzia laburrean txapeldun

- **Erref:** EGB-047/031
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:46:26. **Bukatu:** 00:48:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:

46 urterekin hasi zen beteranoetan korritzen. Madrilen debutatu zuen. 50 eta 600 metrotan txapeldun gertatu zen. Gero 200 eta 800ean korritzen zuen, eta sarri geratu zen txapeldun.

14. Dantzazalea izan da

- **Erref:** EGB-047/034
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:51:15. **Bukatu:** 00:52:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Gaztetako erromeria lekuak: San Lorentzo, San Roke, Altzola, San Migel... Oso dantzazalea izan da. Igandetan bandak jotzen zuen plazan eta hura bukatutakoan Plaza txikira joaten zireen, eskusoinua egoten zen-eta.</p>

Transkripzioa

-Zure gazte-denporan erromeixetara-ta nora faten ziñein?
-Nire emaztian denporan eta juten giñan San Lorentzora ere bai, San Rokera ere bai, Altzolara ere bai, San Migelera ere ba; erromeixetara.
-Eta herritik kanpo?
-Herritik kanpo? Ni ez naiz ibili hola herritik kanpo. Mendarora juten giñan nozian behin, baiña... Mendarora juten giñan porke nere emazteak ahizpa zakan han.
-Hamen herriko plazan domeka danetan egoten zan musikia?
-Dantzan? O, neri asko gus... Beti. Pentsaizu zer itten gendun guk orduan denporan. Plazan musikia, ta handik bukatu ta Plaza Txikixan egoten zan soiñu-... Eta hara ere dantzara.
-Plazan ze egoten zan, bandia?
-Bandia, bandia. Han dantzan, baakizu.
-Eta gero plazatik Plaza Txikira?

-Bai.
-Han soñujolia.
-Bai. Neri asko gustau izan [j]ata dantzan ittia.

15. 2007an utzi zion txapelketetan parte hartzeari

- **Erref:** EGB-047/037
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:54:13. **Bukatu:** 00:55:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:

<p>Emaztea hil zenean utzi zion txapelketetan parte hartzeari, 2007an (85 urterekin). Aguilas-en (Murtzia) korritu zuen azkena. España guztian korritu du. Azken aldera 100 eta 200 metrotan korritzen zuen.</p>

Transkripzioa

-Emaztea hil zanian ya laga nion korrikari. Urte bat lehenago ya ikusten naban, andria ez zan ondo ibiltzen eta, ta eskaxa, gero eta eskaxao ta, esan naban, bueno ba, bi milla ta zazpitan. Ya gaiñera nerbixuak aurreko egunetan, txapelketa egunetan nerbixuak gero eta gehixao eta esan nuen, "ez, hau bukatu ein bihar da. Neu naiz lehenago..." Ta holaxe hogeta hamazazpitan (konfunditu egin da), "en Águilas, Murcia", Seme gaztiakin eta emaztia eta seme txikixakin jun giñan Aguilasera, korritu naban han eta esan naban, hau azkena.

-Murzian be korriduta zaoz?

-Bai. Bueno, Murcia, Aguilas Murziakua da. Bueno, España guztian korridu [...], Sevillan, Barzelonan, Tarragonan, Geronan... Bai, leku askotan.

-Bi milla ta zazpitan?

-Bai.

-Orduan Murzian azkenengo karrera hor?

-Bai, en Aguilas. Lelengo hasi nitzan 200 eta 800 (metro); ya azkenian ya 100 ta 200. Ta ondo, ondo. Suertia euki dot, egixa esan.

16. Orain ere ordubete egiten du lasterka egun birik behin

- **Erref:** EGB-047/038
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:55:38. **Bukatu:** 00:56:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:

<p>Orain ere ordubete egiten du lasterka egun birik behin bidegorrian. Maltzagaraino heltzen den bidegorria oso leku egokia da.</p>

Transkripzioa

-Baiña oindiok be futiña egiten dozu, ezta?

-Orain? Bai, zera eitten dot, footin esaten dan moduan, footin, ordu bat ibiltzen naiz egun bittik, egun bittik egun bira.

-Egun bittik baten ordubete fotin eitten.

-Bai. Hor bidegorrixan. Hori, ordu ederrian ein zien. Neretzat behintzat primerakua.
-Bidegorrixori.
-Aldatz gitxi daude, bigarrena gaiñera ya zerao... Baiña, tira. Konpontzen naiz.
-Ta ze eitten dozu, bueltaka edo?
-Ez. Luzia da, ixa bost kilometro edo. Hemendik junda bost kilometro, hortxe izango dia.
-Hori zer dago, Eibarreruntz edo?
-Maltzagara. Bueno, Maltzagara bertara ez da heltzen baiña ya bastante harutz. Osea, autopistan pasau azpittik eta belaxe ya bueltia ematen dau.
-Bi egunetik baten karreratxua, futin.
Footiña.
-Hori ez da korrika eittia, ezta?
-Ez, ez. Korrika ein ezkerro kilometro bat baiño gehixao ezingo naban ein.

17. Lasterka titulu asko irabazitakoa nazioartean

- **Erref:** EGB-047/039
- **Iraupena:** 0:03:13. **Hasi:** 00:56:47. **Bukatu:** 01:00:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:

Gotenborg-en (Suedia) korritu zuen Munduko Txapelketetan. Italian ere bai. Postu onak egin zituen bietan. Danimarkan ere korritu zuen Euskadiko Selekzioarekin. Irabazi egin zituen 400 metroak. Federazioek ez diote ezer eman. Euskadiko Selekziokoak zirela, eta ez Espainiakoak, onartzea lortu zuten Danimarkan.

18. Lehenengo karrerak gogoan

- **Erref:** EGB-047/041
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 01:00:41. **Bukatu:** 01:03:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:

Lehenengo karrera oso gogoan. Txapeldun irten zen Madrilan, 46 urterekin. Hainbat Espainiako errekor izan ditu. Gero, poliki-poliki, ondu egin dituzte. 52 urterekin 100 metro 12 segundoan egin zituen

19. Joserren marka harrigarriak

- **Erref:** EGB-047/043
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 01:04:56. **Bukatu:** 01:07:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Joseren markak: 54 urte, 100 m, 12:09. 50 urte, 200 m, 26:06. 56 urte, 800 m, 2:16:04 (Espainiako errekorra). Marka harrigarriak dira. 88 urte ditu eta oraindik ibiltzen da. Baina igartzen da adina, urtetik urtera gehiago kostatzen da.

Gurrutxaga Ondartza, Jose | ahotsak.eus Orr.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-04-04

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com